

z-learning

A 2015. június 18-án az általam kidolgozott z-könyvet mutattam be, ahol a z betű a zummolásra, a szóösszetétel pedig arra utal, hogy az EPUB specifikációnak megfelelő e-könyv változatról van szó. Hipotézisem, hogy az alapvetően új formátum a tartalmak hatékonyabb befogadását teszi lehetővé. A bemutató fő kérdése az volt, hogy ez az innováció alkalmas-e egy z-learning projekt beindítására, ahol elkészítünk ebben a formában néhány tankönyvet, és tudományos kísérletekkel igazoljuk a fenti hipotézist. A bemutatóm tézisei vázlatosan a következők voltak:

1. Tankönyvek, szakkönyvek, ismeretterjesztő művek hagyományos formájában sokdimenziós témákat egydimenziós, lineáris szövegfolyamban ismertetünk. A tartalom hatékonyabb befogadhatósága érdekében célszerű lenne a reprezentáció struktúráját a reprezentált téma struktúrájához közelíteni.
2. A fejünkben élő könyv fogalom nagyon erősen kötődik a hagyományos formákhoz. Az értelmező szótárakban a könyvet, mint összefűzött lapokat definiálják, az e-könyvet pedig ennek elektronikus változataként. A következő új definícióból kell kiindulnunk: kommunikációs eszköz ismeretek átadására. A hagyományos formához nem ragaszkodva, a kogníció hatékonyságára kell koncentrálnunk.
3. A kognitív pszichológia eredményeire támaszkodva előtérbe került az információk vizualizálása, gondolataink térképszerű megjelenítése. Az oktatásban már eredményesen használt információ térképek egyik problémája a skálázhatóság, azaz kezelhető méretű írásfelületen, jól olvasható betűméretekkel csak korlátos mennyiségű információ helyezhető el. Ugyanakkor az áttekinthetőség javítása érdekében célszerű lenne a teljes téma összefüggéseit egyetlen összefüggő felületen, nem lapokra tördelve bemutatni.
4. A problémát a zummolható földrajzi térképek analógiájára tudjuk megoldani. Itt a térkép természetéből adódóan a hierarchikusan egymásba ágyazott földrajzi kategóriák (földrészek, országok, városok, kerületek) grafikusán is egymásba vannak ágyazva. Ebben a rendszerben az áttekinthető képeket és a részleteket folyamatos nézőpont módosítással, a kontextust nem szem elől tévesztve tudjuk tanulmányozni, rendkívül hatékony vizuális navigáció mellett.
5. Hasonló előnyöket nyerhetünk, ha információs térképeinket hierarchikusan rendezzük el a zummolható virtuális vásznon. A fő témákat jelenítsük meg a felsőbb szinteken, a részleteket leíró altémákat pedig lekicsinyítve helyezzük el a főtémák területére. A metódust ismételhetjük a hierarchia összes szintjére. Ezzel a fraktálszerű elrendezéssel korlátos területen is korlátlan mennyiségű információt jeleníthetünk meg. Erre egy modellkísérlet tekinthető meg – a hasonlóan zummolható virtuális vásznat használó – Prezi-ben: <https://prezi.com/ypeyfmewfd3/>.
6. Az internetes megjelenítésben és a korszerű e-könyvekben használt hipertext legújabb verziója, a HTML5 – CSS3, JavaScript használatával lehetővé teszi az úgynevezett Zoomable User Interface (ZUI) implementálását, azaz HTML-ben írt tartalmak megjelenítését a zummolható virtuális vásznon.
7. Elkészítettük ezt az implementációt, és létrehoztuk a speciális formátum szerkesztő és olvasó programjának prototípusát.

A téma részletesen még nem publikált, szakmai érdeklődőkkel szívesen veszem fel a kapcsolatot.

Siklósi István

független kutató

e-mail: s.siklosi.istvan@gmail.com